

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

مصاحبه پژوهشی؛ بررسی لایحه تاسیس نهاد مستقل تنظیم گر برق

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: **تینا صالحی**

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۲	..... مقدمه
۲	..... نرخ گذاری نادرست و پیامدهای آن
۳	..... در حال حاضر مقررات حوزه برق کجا تنظیم می شود؟
۴	..... تنظیم مقررات بخش برق در دیگر کشورها
۴	..... راه حل بخش خصوصی
۵	..... اشکالات لایحه تاسیس نهاد مستقل تنظیم گر برق (تقدیمی به مجلس)
۶	..... قانون بالادستی
۷	..... کلام آخر

صنعت برق کشور، با تولید ۳۴۳ میلیارد کیلو وات ساعت در سال^۱ و با بیش از ۹۰۰ هزار کیلومتر خط انتقال، به لحاظ وسعت شبکه، در جایگاه چهاردهم جهان قرار دارد.

متأسفانه در این روزها، این صنعت دچار بحران‌های متعددی شده است که شاید ریشه خیلی از این چالش‌ها در بخش سیاست‌گذاری آن باشد.

وجود یک نهاد مستقل و تنظیم‌گر برای نظارت بر بازار برق، اجرای قوانین، رسیدگی به شکایات بازیگران بازار و از همه مهم‌تر، تعیین کارشناسی ساختار تعرفه برق با ارزیابی هزینه‌های واقعی و تطبیق آن با قیمت تمام شده، از جمله مهم‌ترین اقداماتی است که این روزها جای خالی آن به شدت وجود دارد.

پژوهش حاضر به بررسی وضعیت اقتصاد برق و لایحه تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر آن، پرداخته است. همچنین طی مصاحبه‌ای با دکتر علیرضا اسدی، معاون پژوهش و برنامه‌ریزی سندیکای برق، راهکارهای سندیکا نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است.

نرخ‌گذاری نادرست و پیامدهای آن

صنعت برق در یک چرخه معیوب اقتصادی گرفتار شده که در این چرخه، قیمت‌گذاری نادرست به روند نزولی سرمایه‌گذاری منجر شده است. این رقم در سال ۱۳۸۷، به ۶/۵ میلیارد دلار رسید اما در سال ۱۳۹۹، تنها ۶۳۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری مصوب صورت گرفته است.

اقتصاد برق از مهم‌ترین چالش‌های حال حاضر صنعت برق است که با سیاست‌های نرخ‌گذاری اشتباه و بی‌ثباتی در مدیریت، بدهی کلان، در حدود ۳۰ هزار میلیارد در سیستم به وجود آورده است.

مهم‌ترین آثار این بدهی در سیستم عبارتند از:

تعویق برنامه‌های توسعه

کمی‌بود سرمایه‌گذاری جدید در بخش تولید و توزیع و از بین رفتن انگیزه سرمایه‌گذاری در این حوزه

پرداخت نشدن هزینه‌های برق تولید شده به نیروگاه‌ها

ایجاد مشکلات فراوان برای شرکت‌های تولیدکننده

پرداخت نشدن معوقات پیمانکاران

پیشی گرفتن مصرف برق از تولید آن

قطع اجباری برق کارخانه‌ها و مناطق مسکونی

اصلاح قوانین، ساختارها و نظام‌های اجرایی در صنعت برق می‌تواند مهم‌ترین راه حل پایدار مشکلات موجود باشد.

در حال حاضر مقررات حوزه برق کجا تنظیم می‌شود؟

هم‌اکنون تنظیم مقررات حوزه برق، به وسیله وزارت نیرو، هیئت تنظیم بازار برق ایران و شرکت مدیریت شبکه برق ایران انجام می‌پذیرد.^۱ اما اشکال کار کجاست؟

۱- این نهادها وابسته به دولت هستند و در پیگیری مطالبات بخش خصوصی، موثر نبودند.

۲- مقررات تاسیس این نهادها، قانون مجلس نیست.

در ایران وظیفه تنظیم مقررات برق بر عهده وزارت نیرو نهاده شده است که متأسفانه به دلیل تعارض منافی که وجود دارد و سهمی که دولت از تولید و بهره‌برداری از سیستم برق در اختیار دارد، به هیچ عنوان مستقل نیست. شورای رقابت نیز کارآمدی کافی را نداشته و نقش تنظیم مقررات مستقل را به خوبی ایفا نکرده است. بنابراین در شرایط حاضر، وجود یک نهاد مستقل و قوی برای کارآمد کردن مقررات غیرجانبدارانه و کارآمد بسیار لازم است.

تنظیم مقررات بخش برق در دیگر کشورها

چنین نهادی برای تنظیم مقررات، در بسیاری از کشورها سال‌هاست که به دلیل تجدید ساختار، کمک فراوانی به صنعت برق آنها کرده است. مثلاً در کشور هند از سال ۱۹۹۷ رگولاتورهای مرکزی و استانی کاملاً مستقل وجود دارد. در آمریکا، در هر ایالت کمیسیون فدرال تنظیم مقرراتی دارد که کاملاً مستقل است. انگلیس نیز سابقه طولانی از سال ۱۹۸۹، در داشتن رگولاتور مستقل دارد. کشور دانمارک از سال ۲۰۰۰ اقدام به تشکیل چنین نهادی کرد.

راه حل بخش خصوصی

سندیکای برق کشور معتقد است اصلاح نظام قیمت‌گذاری، یکی از مهم‌ترین راه‌هایی است که تعادل را به ترازنامه این صنعت بازمی‌گرداند. این سندیکا برای این اصلاحات راه‌حلهایی ارائه داده است:

الف: در کوتاه مدت

افزایش تعرفه با شیب تدریجی به نفع دهک‌های پایین (افزایش هزینه مشترکین
پرمصرف)

پرداخت هزینه برق متناسب با سهم انرژی از درآمد، در بخش کشاورزی و صنعتی

سرمایه‌گذاری در بهینه‌سازی با صرفه‌جویی در بازار برق. (مبادله میزان صرفه‌جویی
مشترکین کم مصرف با پرمصرف)

پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده به صنعت برق، طبق قانون، تا زمان
واقعی شدن قیمت برق

ب: در بلند مدت

تشکیل نهاد تنظیم مقررات مستقل از دولت و تصویب این
طرح در مجلس

اشکالات لایحه تاسیس نهاد مستقل تنظیم گر برق (تقدیمی به مجلس)

دولت به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی در جلسه خردادماه ۱۳۹۹ هیئت وزیران، تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق را تصویب کرد و لایحه تاسیس نهاد مستقل برق در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۱۱، به مجلس تقدیم شد.

این لایحه اشکالاتی دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:^۱

قانون بالادستی

ماده ۵۹ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی: در این قانون شورای رقابت مکلف شده در حوزه کالا و خدماتی که بازار آنها به تشخیص شورا، مصداق انحصار است، پیشنهاد تاسیس و اساسنامه نهاد تنظیم‌گر بخشی را به هیئت وزیران ارسال نماید.

کلام آخر

طی سال‌های متمادی، تعرفه برق به صورت غیرکارشناسی تعیین شده است و این امر زیان انباشته فراوانی نصیب این صنعت کرده است و هیچ‌گاه یک نهاد مستقل برای ارزیابی کارشناسی هزینه‌ها و همچنین واگذاری نیروگاه‌ها و شرکت‌های توزیع وجود نداشته است.

تصویب لایحه تاسیس نهاد تنظیم‌گر بخش برق، بدون اصلاحات، حتماً موجب ایجاد چالش در بخش نهادهای تنظیم‌گر خواهد شد و باید حتماً به اشکالات آن توجه شود و مهم‌ترین مسئله که استقلال است لحاظ گردد. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کرده که در صورت اصرار نمایندگان به تصویب لایحه مذکور، کلیات آن تصویب و مفاد آن اصلاح شود.

